

מהרש"א – מורנו הרב רבי שמואל איידלס (1555-1631) רב ופרשן התלמוד, מגדולי האחרונים. חי במערב אוקראינה.

יכול להתגבר על יצרו ועשה להדוכסה את כל חפצה ויקח ממנה את כל הכסף. וכאור הבוקר הלך לסחורתו. ובין כך בא שותפו להכפר עם עגלות ויטענו הסחורה על העגלות ונסעו לדרכם שמח וטוב לב:

ויהי בהיותם בדרך נזכר האיש כל מה שעבר עליו ונתחרט מאוד ויתעצב אל לבו ויאנח האיש באנחות גדולות מאד. ויאמר לו שותפו: "מה זאת נפלו פניך? הלא ב"ה [ברוך השם] הסחורה קנית בזול גדול, יותר מכאשר דמינו בביתנו, ובעז"ה נרויח בהסחורה הרבה. ומה המה אנחותיך? הלא תספר לי. וידחה אותו האיש בתירוצים שונים אבל כאשר לא פסק האיש מלדאוג ולאנח על המעשה הרעה אשר עשה, ויפצר בו שותפו כי יגיד לו פשר דבר כי הבין כי לא דבר ריק ולא בחנם עושה הוא את אלה. ויהי כאשר הציקו גלה לו האיש את כל הנעשה עמָדו וכי לקח את הסחורה חנם בלא פרוטה. ויראה לו את כל הכסף אשר על כן נפתה, ועתה הוא מתחרט ודואג מאוד. וילעג שותפו ממנו ויאמר לו: "בעד סך רב מעות כאלו יכולים לעשות צדקה ושארי מצות, ותשובה מועילה לכל עבירות." ועוד דברים רבים כאלו אמר לו שותפו לנחם אותו. אבל הוא לא קיבל תנחומין ובכה מאוד על המעשה הרע אשר עשה. וכאשר ראה שותפו כי הוא אינו מקבל תנחומין ויאמר לו: "אנכי אקנה ממך העבירה. מה תתן לי עבורה?" וכשמוע האיש לא הניחו לדבר הרבה ויאמר לו: "הא לך כל המעות אשר קבלתי ממנה ועוד אוסיף לך רבע הסחורה, אך קנה את העבירה ממני." ויאמר לו השותף: "הנה אנחנו שותפים בהסחורה. נהיה שותפים גם בהעבירה, ואת המעות נחלק שוה בשוה." וימאן האיש ויאמר לו: "אם רצונך

שלא לסתגר על יצרו ועשה להדוכסה את כל חפצו ויקח ממנה את כל הכסף וכאור הבוקר הלך לסחורתו ובין כך בא שותפו להכפר עם עגלות ויטענו הסחורה על העגלות ונסעו לדרכם שמח וטוב לב:

ויהי בהיותם בדרך נזכר האיש כל מה שעבר עליו ונתחרט מאוד ויתעצב אל לבו ויאנח האיש באנחות גדולות מאד. ויאמר לו שותפו: "מה זאת נפלו פניך? הלא ב"ה [ברוך השם] הסחורה קנית בזול גדול, יותר מכאשר דמינו בביתנו, ובעז"ה נרויח בהסחורה הרבה. ומה המה אנחותיך? הלא תספר לי. וידחה אותו האיש בתירוצים שונים אבל כאשר לא פסק האיש מלדאוג ולאנח על המעשה הרעה אשר עשה, ויפצר בו שותפו כי יגיד לו פשר דבר כי הבין כי לא דבר ריק ולא בחנם עושה הוא את אלה. ויהי כאשר הציקו גלה לו האיש את כל הכסף אשר על כן נפתה, ועתה הוא מתחרט ודואג מאוד. וילעג שותפו ממנו ויאמר לו: "בעד סך רב מעות כאלו יכולים לעשות צדקה ושארי מצות, ותשובה מועילה לכל עבירות." ועוד דברים רבים כאלו אמר לו שותפו לנחם אותו. אבל הוא לא קיבל תנחומין ובכה מאוד על המעשה הרע אשר עשה. וכאשר ראה שותפו כי הוא אינו מקבל תנחומין ויאמר לו: "אנכי אקנה ממך העבירה. מה תתן לי עבורה?" וכשמוע האיש לא הניחו לדבר הרבה ויאמר לו: "הא לך כל המעות אשר קבלתי ממנה ועוד אוסיף לך רבע הסחורה, אך קנה את העבירה ממני." ויאמר לו השותף: "הנה אנחנו שותפים בהסחורה. נהיה שותפים גם בהעבירה, ואת המעות נחלק שוה בשוה." וימאן האיש ויאמר לו: "אם רצונך

אחלק גם את השותפות אף כי אני רואה ריוח הרבה בהסחורה. עכ"ז [עם כל זאת] לא אקח מאומה מהסחורה, ורק תתן לי חצי מהמעות מחלק אשר קבלתי מידי, ומחצית הכסף יה' לך נוסף על המעות אשר קבלתי מהדוכסה." ויגבר אצל השותף תאוות הממון ויאמר: "אם כדברייך אקנה אותה ממך." ותיכף נתן לו האיש הכסף אשר קיבל, והוא שילם לו את חצי המעות אשר השליש האיש בהסחורה, ויעשו ת"כ [תקיעת כף] ביניהם על המכירה. ויקנה ממנו בקבלת קנין גמור. ויתנחם האיש ופניו לא היו לו עוד. ובבואם לביתם לאוסטרא **הסעידו** את הדבר הזה וסלקו את השותפות. והאיש אשר קנה את העבירה מכר את הסחורה והרויח בה הרבה ויהי עשיר גדול מאוד. ויהי לימים מת האיש אשר קנה את העבירה, וכאשר עמד לתת דין וחשבון מכל מעשיו חשבו לו בתוך עונותיו שבעל נכרית. ואמר האיש: "לא היה דברים מעולם." ויאמרו לו: "הלא

אתה קנית את העבירה ממנו." ויטעון האיש: "למה יענישו אותי על העבירה אשר לא עשיתי ואנכי רק ממון קבלתי ולא עשיתי עבירה." ויהי אחרי רוב טענותיו נתנו לו שיעמוד לד"ת [לדין תורה] עם האיש הנ"ל [הנזכר לעיל]. ויבא המת בחלום להאיש ויזמין אותו לד"ת [לדין תורה]. ויחרד האיש מאוד ולא ידע מה להשיבו. אבל המת לא שקט ולא נח ויבוא אליו בכל לילה והזמין אותו לדין עד אשר נחלה. ובעת ההיא היה אב"ד [אב בית דין] באוסטרא הגאון הצדיק המורש"א. ויפצר החולה בבני ביתו שישאווהו במטתו להרב. ויבך החולה לפני המרש"א ויספר לו את כל המעשה מתחילה ועד סוף. ועתה הולך אליו המת בכל לילה ומבקש אותו שיעמוד עמו לדין, וע"כ [ועל כן] מבקש עצה מהמרש"א מה יענה לו שם בפני הב"ד [הבית דין] של מעלי [מעלה], כי אמר, יודע אני כי בא קצי ואנכי אמות באלו הימים כי הולך אלי בכל לילה ורוצה ליטול את נשמותי וע"כ [ועל כן] יתן לי רוי"מ [רום מעלתו] עצה איך לזכות בדין: ויען לו מהרש"א: "אל תפחד ולא תמות. לך לביתך וכאשר יבא אליך המת עוד הפעם, אמור לו משמי כי התורה לא בשמים היא. ואם ירצה לעמוד עמך בדין יעמוד לפני. גם פה הוא ב"ד [בית דין] חשוב. ואם לא ירצה אמר לו כי אחרים אותו, וירפה ממך." ויעש כן החולה. כאשר בא אליו המת הגיד לו את דברי המהרש"א, וירפה ממנו. ואח"כ [ואחר כך] חזר אליו ויאמר: "בא עמי לדין לפני המרש"א." ויאמר לו החולה: "המתן לי עד שאחזור לאיתני ואז אעמוד עמך בדין בפני המרש"א." ויגביל החולה זמן להמת: "בעוד חדש ימים אעמוד עמך לדון בפני המרש"א." וירפה ממנו:

ויהי כאשר עבר הזמן והאיש נתרפא וחזר לאיתנו, וילך

למֵהֶרֶשׁ"א ויִסְפֹּר לוֹ כִּי בַיּוֹם פְּלוֹנִי יַעֲמוּד עִמּוֹ לְדוֹן לִפְנֵי עַם יִקְחוּ מוֹסֵר. וַיַּחַד הַמֶּרֶשׁ"א מִקּוֹם בְּבִיהֶמ"ד [בבית המדרש] כִּי יִתְעַרֵּב בֵּין הַחַיִּים לִמְעַן לֹא יִזְיקֵם. וּבַיּוֹם הַהוּא שִׁלַּח הַמֶּרֶשׁ"א אֶשְׁצַרִּיד לַעֲמוּד לְדוֹן. וַיֵּבֵא הַמֵּת וְגַם הַחַי וְכָל הַקָּהָל נֶאֱסָפוּ פֹה:

ויטעוון החי לפני המרש"א לאמור: "הנה אנכי נתחרטתי אז מא
[ועל כן] אם לא הייתי קונה ממני הייתי עושה תשובה וגם הייתי
ממנו את כל הכסף אשר לקחתי עבור העבירה וגם עוד הוספתי
וע"כ [ועל כן] לא חשבתי אח"ז [אחרי זה]

כלל מאותו העון. ואתה למה באת אלי עתה בתנואה? [צ"ל בתואנה] הלא קניית ממני בקנין גמור ועשינו ת"כ [תקיעת כף]. "והמת טען: "אמת כי הסכלתי עשו שקניתי מאתך העבירה, אבל אנכי עשיתי זאת להפיס צערך. והאמת לא כן, ודמיתי תמיד כי אחזור [אחזיר] לך המעות, ונשתקע הדבר. ועתה מעות אני חייב לך ולא לסבול עבור העבירה שלך, כי איך יענישו אותי על העבירה כי לא סבלתי שום הנאה ממנו. ואתה עשית ואנוכי אלקה עבורך?" ואת המת לא ראו כ"א [כי אם] הבע"ד [הבעל דין] והמרש"א, אך כל העם שמעו את קולו. אח"כ [אחר כך] בכה המת וצעק: "אוי לו למי שמדמה בנפשו כי שלום יהיה לו כאשר ישכב בקבר ואינו מפשפש במעשיו בעוה"ז [בעולם הזה], כי מרה תהיה אחריתו." ואח"כ [ואחר כך] טענו עוד החי והמת וישתוקו: ויאמר המרש"א: "צדקו דברי החי מדברי המת כי מנע אותו מתשובה עד כה, וע"כ [ועל כן] מְקַח נשאר מקח ושוטה נשאר שוטה, כי לא די כי אשר לא נתן תודה להשי"ת [להשם יתברך] כי הצילו מן החטא אבל קנה עוד חטאים זרים לספוח על חטאתו."

וכשמוע המת את הדבר הזה נתן קולו בבכי לפני כל העם ויאמר: "הלא חכיתי כי יוציא בצדק דיני יען כי הוא עוד חי ויש בידו עוד לעשות תשובה. אבל אנכי מה אעשה? אויה לי כי אין מניחים אותי עוד לעמוד פה כי אומרים לי כבר נפסק דינך מהרב הקדוש." וינחם אותו המרש"א ויאמר: "אנכי אראה לעשות תיקון לנשמתך, ויקל מעליך העונש. וגם אתן עכ"ז [עם כל זאת] תשובה להאיש החי גם כן למען יקלו מעליך עונשך. אבל הדין כבר נפסק כי הצדק עם החי." וכאשר פסק הרב מלדבר שמעו העם תיכף קול בכי גדול, ובמקום אשר עמד שם המת נראה להם עתה כעשן גדול ונעלם מעיניהם: והמוסר היוצא מזה מובן לכל בן דעה. השי"ת [השם יתברך] יזכינו לשוב לפניו בלב שלם אמן:

גלל מלוחו העון ואחרי למה באת אלי עתה בתנואה הלא קניית ממני בקנין גמור ועשינו ת"כ. והמת טען אמת כי הסכלתי עשו שקניתי מאתך העבירה אבל אנכי עשיתי זאת להפיס צערך והאמת לא כן ודמיתי תמיד כי אחזור לך המעות ונשתקע הדבר ועתה מעות אני חייב לך ולא לסבול עבור העבירה שלך כי איך יענישו אותי על העבירה כי לא סבלתי שום הנאה ממנו ואחרי עשית ואנוכי אלקה עבורך. ואחרי כן ראו כ"א כצ"ד והמרש"א אך כל העם שמעו את קולו אח"כ בכה המת וצעק אוי לו למי שמדמה בנפשו כי שלום יהיה לו כאשר ישכב בקבר ואינו מפשפש במעשיו בעוה"ז כי מרה תהיה אחריתו ואח"כ טענו עוד החי והמת וישתוקו: ויאמר המרש"א צדקו דברי החי מדברי המת כי מנע אותו מתשובה עד כה וע"כ מקח נשאר מקח ושוטה נשאר שוטה, כי לא די כי אשר לא נתן תודה להשי"ת כי הצילו מן החטא אבל קנה עוד חטאים זרים לספוח על חטאתו: **וכשמוע** המת את הדבר הזה נתן קולו בבכי לפני כל העם ויאמר הלא חכיתי כי יוציא בצדק דיני יען כי הוא עוד חי ויש בידו עוד לעשות תשובה אבל אנכי מה אעשה אויה לי כי אין מניחים אותי עוד לעמוד פה כי אומרים לי כבר נפסק דינך מהרב הקדוש וינחם אותו המרש"א ויאמר אנכי אראה לעשות תיקון לנשמתך ויקל מעליך העונש וגם אתן עכ"ז תשובה להאיש החי גם כן למען יקלו מעליך עונשך אבל הדין כבר נפסק כי הצדק עם החי וכאשר פסק הרב מלדבר שמעו העם תיכף קול בכי גדול, ובמקום אשר עמד שם המת נראה להם עתה כעשן גדול ונעלם מעיניהם:

והמוסר היוצא מזה מובן לכל בן דעה השי"ת יזכינו לשוב לפניו לשוב לפניו בלב שלם אמן: